

Krigsbarn vill hitta gamla ödeskamrater

Bbl - Maarit Lehto

Margareta Nyholm har flera fotografier som är tagna under tiden på Lissgården i Leksand. – Jag hoppas att något krigsbarn känner igen sig och tar kontakt, säger hon.

BORGÅ

Under andra världskriget, i början av 1940-talet, skickades flera tusen finska barn till Sverige undan kriget. Margareta Nyholm som är hemma från Hindhär tillbringade fem år i Sverige som krigsbarn när hon var barn. Hon vill gärna ha kontakt med andra krigsbarn.

– Jag var i Leksand under kriget och där fanns också flera andra barn från Borgå och Lovisa. Jag hoppas att många av dem känner igen sig och tar kontakt, säger Nyholm.

Idén till att försöka spåra krigsbarnen i Östra Nyland fick Nyholm då hon fick ett brev av Marja Hellstenius i Leksand i Sverige. Hellstenius är själv krigsbarn från Finland som stannat kvar i Sverige och hon har gjort efterforskningar för att ta reda på sitt ursprung. Samtidigt har hon också samlat information om andra finländska krigsbarn.

– Marja Hellstenius tog kontakt med mig eftersom hon hört att jag var på barnhemmet Lissgården i Leksand. Hon vill ha kontakt med så många som möjligt som varit där eller på andra barnhem i bygden, säger Margareta Nyholm.

Svårt komma tillbaka hem

Att vara krigsbarn är en upplevelse som sätter spår för hela livet.

– Jag kan inte svara på om det är bra eller dåligt att skicka barn utomlands under krig, säger Nyholm.

För Margareta Nyholm var det svårt att som nioåring komma tillbaka till en för henne okänd familj i Finland. Hon hade fått höra att hon skulle adopteras av sin svenska familj, men finska myndighe-

ter satte käppar i hjulen för de planerna och Margareta skickades tillbaka till Finland.

– Mina syskon i Finland tyckte jag var konstig och fastän de inte menade illa kände jag mig ofta mobbad. Jag tror att jag grät ett år innan jag vande mig. När man är fem år borta förändras man. Min mamma var en mycket rar människa, och hennes brev till mig var alltid fulla av kyssar och kramar. Men hon gillade inte att kramas och kyssas när man träffades, säger Nyholm.

När Margareta Nyholm kom till barnhemmet på Lissgården 1942 var hon bara tre år. Hennes syster skulle också skickas till Sverige, men syster blev sjuk under färden och fick åka tillbaka hem till Finland.

– Det var bestämt från början men jag visste inte det. Jag kommer ihåg att jag var ledsen över att jag aldrig fick fina rosetter i håret och fördes ner till de väntande människorna som skulle ta barn hem.

Efter ett år på barnhemmet fick Margareta Nyholm flytta hem till föreståndarens familj. Familjen hade det väl ställt och efter en tid kände sig Margareta som en av dem.

Kontakt med sin svenska familj

Margareta Nyholm trivdes mycket bra hos sin familj när hon fick flytta dit. Sina svenska syskon och deras barn har hon ännu kontakt med. Margareta Nyholms svenska syster Anne träffade hon för några år sedan för första gången sedan hon flyttade tillbaka till Finland. Anne var då 12 år och när de träffades igen var hon 74 år.

– Anne har berättat att hon först var avundsjuk när vi

krigsbarn kom till dem. Hon tyckte vi tog så mycket plats i deras hem. Men sedan blev vi goda vänner, säger Margareta Nyholm.

I Sverige finns flera föreningar för krigsbarn från Finland och de är alla intresserade av att få kontakt med andra krigsbarn. Marja Hellstenius är aktiv i Gävle-Dala Lokalförening Finska Krigsbarn eftersom det inte finns någon egen förening i Leksand. Också i Borgå finns en krigsbarnförening som möts en gång i månaden.

– På min klass gick en annan flicka som också varit krigsbarn, och i skriftskolan var vi fem. Ända har jag första gången pratat om den tiden som vuxen i föreningen. Det kändes som en skam att ha blivit bortskickad. Man trodde att de bara var fattiga barn som skickades bort, men det var det inte.

Margareta Nyholms far stupade i kriget och lämnade sin hustru ensam med sex barn.

– Och en kort tid efter de slog blixten ner i huset och allt brann upp. Jag var i Sverige då och mina krigsföräldrar hjälpte mamma med saker så att hon skulle klara sig här hemma, berättar Margareta Nyholm.

Om man varit krigsbarn men inte vet eller inte kommer ihåg var man varit kan man besöka riksarkivet. Där finns alla krigsbarn registrerade och man kan få ett intyg. Många av krigsbarnen flyttades omkring flera gånger. Man försökte placera syskon på samma ställe.

– Jag hoppas att alla de som känner igen sig från bilderna tar kontakt med mig. Och naturligtvis också andra som har varit på Lissgården, säger Nyholm.

JANNIKA LINDÉN